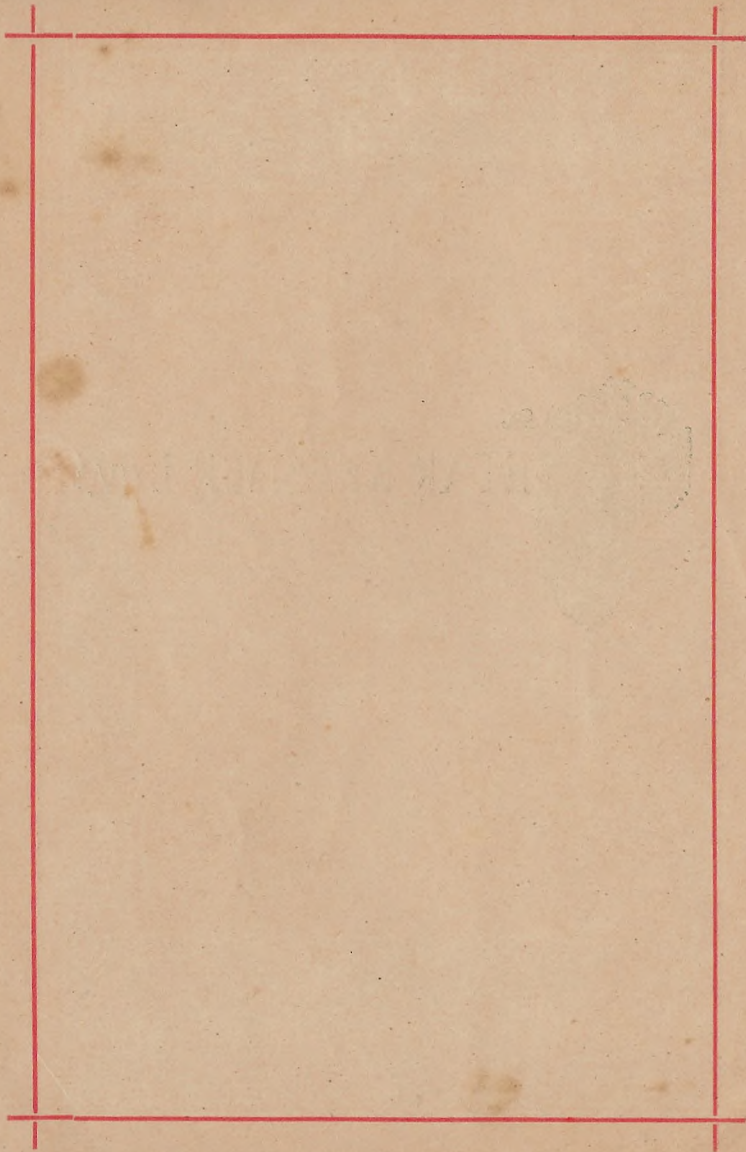

54/4

ETAR KREŠIMIR I. (IV.)

21. Osičku 1891.

2

PETAR KREŠIMIR I. (IV.)

PIESAN IZ HRVATSKE PROŠLOSTI.

SPJEVAO

FRANJO SUDAREVIĆ

Izdano piščevim troškom.

**SVEUČILIŠTE
JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU**

**GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK**

Broj inventara: _____

476. 319

Signatura: _____

XX6 7-7

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK

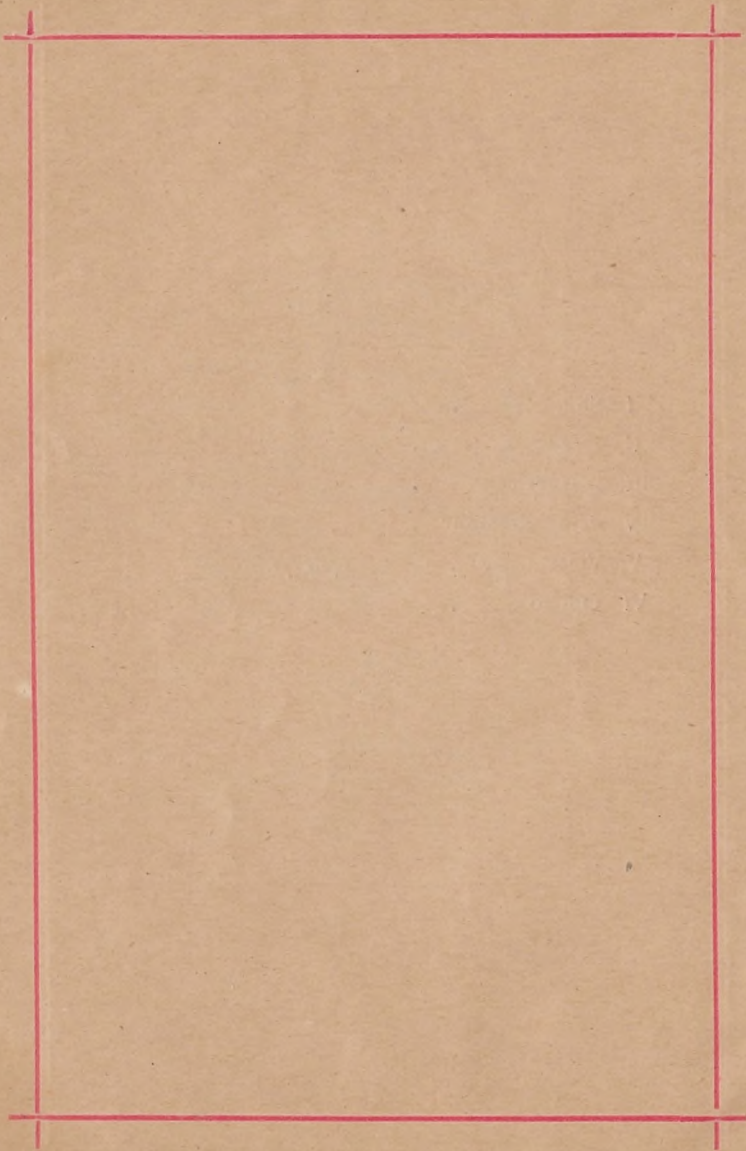

871471500

Gdje je što.

	Strana
I. Šbor	7
II. Dužde	12
III. Duždevica	20
IV. Petar Krešimir	31
V. Viest	46
VI. Opielo	55

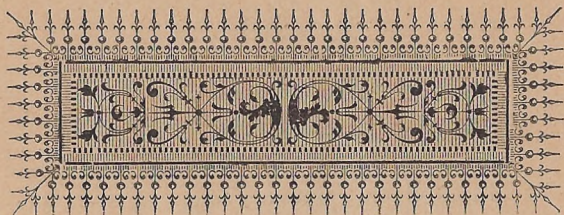

PETAR KREŠIMIR I. (IV.)

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

I. SBOR.

Na kninskome polju dičnom
Osvanuo krasan dan,
Kano zora pramaljetna,
Kada prodje, mine san.
Žarko sunce divno sije,
Zlatoliki spušta sjaj
Oko hrama Gospodnjega
Obasjava čitav kraj.
A na tome dičnom polju,
Odličnika evo sbor,
Oko hrama Marijina
Bilo ih je po izbor.
Odličnici kraljevstva su,
Što ih bratski sveo vez,
Gospodari banovinâ:
Biskup, župan, pa i knez.

Odore im sjajne jesu,
Od sunca im svietli trak;
A od lieska toga bljeska,
Sve sjajnijim biva zrak.
A o bedrih mači vise,
Pradjedova spomen svet,
Uzdanci jake ruke,
Od njih pade dušman klet.

Divno polje, častni spomen,
Gdje se nadju više krat
Ljudi dični kraljevine,
Jedan drugom pravi brat.
I danas se sakupilo,
Uz to došo još i puk,
I najednom gle tišine,
Nastao je častni muk.
Na povišem mjestu pako
Vedra čela stoji muž,
On ti motri, milo gleda
I poprieko i uzduž.
Divan muž je, kruna glavu
Riesi ona njega tek,
Svaka želja puka leti,
Da ga riesi vazda — viek.

Sbor ti gleda svoju nadu,
Junčinu pravu tu,
Kojno sad je sakupio
Okolo sebe radost svu.

Junak motri, sunce gleda
I sva narav š njima sad,
Kako junak divno sbori
I narav ga ima rad.
I svud sada, gle miline,
Vlada pravi, bajni mir
I muževna usta sbore:
„Ja sam kralj Vam Krešimir!“ ..
„Hrvatsku ja krunu nosim,
Što mi namro otac moj,
A ta kruna jasno kaže:
Hrvat mora biti svoj . . .
Ali sada, evo rane,
Navalio Mljetčić taj,
Glasi idu s one strane:
Da Hrvatom bit će kraj.
Naše more, naše gore
I bogatstvo naše sve,
Našu slavu, našu diku,
Ohol Mljetčić, da nam tre.
A da Hrvat mirno gleda,
Kako Mljetčan gazi puk,
Puk hrvatski kako gnjavi,

Kano biesan , šumski vuk.
Dok ja ovu krunu nosim,
To se nesme sbiti sad ;
Mljetke pobit, njih ja dobit,
Želi moje srdce rad.
Jer Hrvatom, ja Vam jesam,
Ove zemlje pravi sin ;
Tko mi može ino reći,
Krvni moj je dušmanin
Ja Vas ročih na tom mjestu
Junake po izbor sve,
Da Vam kažem, kako hoće
Ohol Mljetčić, da nas stre.
Vi ste sinci zemlje ove,
Svaki Vas je pravi div ;
Za nju borit naslada je,
Osto mrtav ili živ.
A junakom svim na čelu
Grudi mojih evo šir ;
Nek se znade, junak da je
Kralj hrvatski — Krešimir“ ...

Kralj to reče, a junakom
Zazveknuo maća zvek ;
Na daljinu orio se
Bričkih maća zvonki jek.

„Svjetla kruno, pravo reče,“
— Prosborio župan star —
„Venecija nikad neće
U miru nas pustit bar.
Veće ona svakom sgodom
Prokrčeni širi put;
Jadan narod ona bije,
Krvav njezin jeste prut.
Hrvat neka zato stoji
Na klisuri kano stup;
Navali li Mljetčan pako,
Nek sa zemljom sravni trup.
A hoće li Venecija,
Da nam uzme našu hrid,
Neka ona tad okuša,
Našeg mača smrtni brid
Zdravo kralju, zdravo, zdravo!
U krvav nas vodi boj,
Dalmatinac neka Hrvat,
Pa i drugi bude svoj!“ . .

Župan reče; — sborom kliktaj
I radosti nasta vir:
„Živio nam kralj naš hrabri,
Junak Petar Krešimir!“ .

II. DUŽDE.

UMljecima bajnom gradu
Na baršunu zlatnu sav
Ohol dužde misli prede,
Ljut je danas kano lav.
Mislim' kreće, okom gleda
Po dvorani zlatnoj toj,
I sve misli jedno vele:
„Hrvat nesme biti svoj! . . .“
„Svoj da bude, pa da svetom
Njegov da se ori glas,
Venecija, da to gleda,
A bez nade u svoj spas?“
„Nikad, nikad“ — ohol dužde
Spriečio si okom gled,
Bolje da ga zemlja krije,
Da mu bude tielo led.

Jer davnine, kako kažu,
Venecija goso star;
Njoj se mnogi narod klanjo,
Mnogo dao njoj na dar.
I Rim drevni pa i Bizant
I njemački vladar mnog
Hvastao se, kad se dosto
Prijateljstva njena tog.
A sad čuda; — Hrvat eto
Dalmaciju hoće svu
Izpod žezla bizantinskog,
Da si uzme sada nju.
Al ne samo od Bizanta,
Da ju kreće on baš rad,
Već mljetačkog i gospodstva
Hoće, da se strese sad.
A tko hoće, da to radi? . .
Tko, da krši zemlje mir?
Kralj hrvatski to sad jeste,
Umni Petar Krešimir . . .

Na te misli dužd se strese,
Srdcem njemu prodje jar;
Sin Hicele Orseoli,
Što ga njezin digo mar.
Sin Hicele Mljetačkinje

I hrvatskog kralja sin,
Kojem' Mljetci nauk daše,
A sad on im dušmanin.

Sjetio se dužde dana,
Kano junak, kad je mlad
Vojskom kreto na Hrvate,
Da izkali svoj baš jad.
Vojska bila, mladi ljudi —
Bilo ih je po izbor;
Al na žalost jada tada
Napredak im bio spor.

Al se ipak on upeo,
Mljetačku da širi vlast;
Misli to mu cilj jedini,
To mu bila prava slast.
A u grudih jošter bukti,
Žarkog srdeca, žarči plam;
Jer Hicelu Orseola
Ljubi junak on baš sam.

Slavna roda od predaka
Zakoniti on je sin;
Od djedova mnogi bio
Republike gospodin.
Duždevao predak mnogi,

Republici bio štit;
Za nju svoje krvi dao,
Išao se za nju bit.
Pa i on je poletio,
Tada kano sokol siv
Krv da daje republici,
Pa il propo — osto živ.
A nad sve ga razpaljivo
Žarki zanos, zalog svet,
Petra drugog Orseola
Hicela je divan cviet;
Što ju rodi duždinica:
Liepo čedo, krasan lik,
Ljepote je divne, čarne,
Pravi, trajni spomenik.

Dušom svom je zavolio
Orseola liepu kéeer;
Za nju dat će dušu svoju,
Bit će janje ili zvier.
Za Hicelu zlato svoje
On bi dao oka sjaj;
Za njom on bi makar pošo
U neznani, tudji kraj
Kad je bilo na rastanku,
Bolne duše tihi vaj,
Čedo rosom umivano
Pade njem' u zagrljaj.

Pa je pošo, a u srdcu
Nosi ljubav svetu on
Nju ti nebi sada dao
Niti za sviet vasion
Plavim morem adriatskim
Njegvog puta jeste smier ;
Al mu miso leti tamo
Orseola vidit k'ér.
Plovio je tihim morem,
Nade svoje gledo spas,
A da mislim tuć' je mogo
Hrvatom bi zamro glas.
On ih našo na Adriji
Mamit Osor, Krk i Rab,
Potuko se silno š njima,
Al mu opet uspjeh slab.
Jer dok on je svoju snagu
Pokazivo kano div,
Sklopio je Byzant glavu
Svemu on je bio kriv ;
Što Hrvati svoju vojsku
Udariše morem dol,
A Mljetčanom tužnim evo
Zadadoše težku bol.

Uvidila „Signorija“,
Da najbolje bit će mir,
Pa na tiho, sjajno slavi
Venecija svečan pir.

Í dok hrabri Candiani
Lovorike bere cviet,
Mljetcí donde slave slavje
I sbiva se zavjet svet.
Vojevoda od Hrvata,
Hrabri Stjepan gospodin,
Junak pravi, dični vodja
Muž je posto Hicelin.
Ona preglá, da nepodje,
U srdcu joj zavjet svet,
Molila je otca dužda
I stala se pred njim klet.
Srdce svoje, da je dala
Vjereníku mladu svom,
Svojoj nadi, svom uzdanju
Na cielome svietu tom.
Candianu ljubav svoju
I srdašca pravi žar,
Poklonila ona da je,
Njemu dala je na dar.
Orseolo nit da čuje,
Što mu sada sbori kći;
Za Stjepana mora poći,
Makar da joj krvca vri.
Patrijarka Venecije
Blagoslovi otaj par;
Zlatnu mitru dužd je dao
Zato njemu baš na dar.

Vratio se Candiani,
A u Mljetke bajni grad
I viest prvu, štono čuo
Bila za njegov silan jad.
Zamrzio iz sve duše
Orseola na taj rod
I želio, da ga sništi
I nebeski makar svod.
Dobro njemu bilo znano,
Candiani Orseol,
Dva protivna da su pola,
Jedan drugom pravi bol.
Ali bolan mislio je,
Prestati će jad baš taj;
Jer Hicela razpraviti će,
Pa će svemu biti kraj.

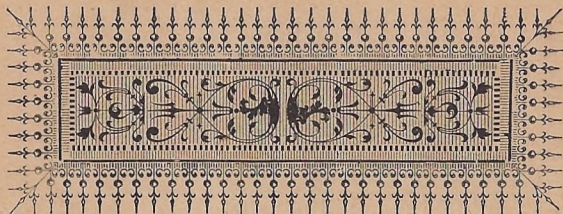
Od tog doba išlo vrijeme,
Brz je njegov bio let;
Na Hrvate pazilo se —
Ta, na svaki njihov kret.
Pa i mladi Candiani,
Častni dužde on je star,
Republici posvećiva,
Sve što može veći mar.
Slavnu vidjet' republiku,
To mu jeste misli roj;

Osvetit' se Hrvatima,
„Hrvat nesme biti svoj“.
On mljetačkog bridkog mača
Nek oćuti šiljkast rt ;
Neka njega sada snadje
Silna tuga, jadna smrt.
Neka znadu Mljetćan tko je,
Koj nakršit sad će mir,
Poglavito gdjeno vlada
Sin Hicele — Krešimir.
Ona njega iznjeveri,
Dužda boli još i sad ;
Kad se bolan toga sjeti,
Grud mu tišti težki jad.
Vojsku skupit' zato želi
I brodovlja silu svu,
Neka plove sinjim morem
I Hrvate neka stru.
A baš goso-zapovjednik
Bit će njegov, vrli sin ;
Neka satire Krešimira,
Nek mu bude dušmanin! . . .

Tako snovo, misli preo
U dvorani zlatnoj toj,
I sve misli jedno vele :
„Hrvat nesme biti svoj!“ . . .

III. DUŽDEVICA.

duždevu bielom dvoru
Krasna dieva milo sja,
Divotna je Angjelina,
Njegova je kćerka sva.
Pupoljak je otčev ona,
Krasno čedo, krasan lik;
Ljubavi mu druge ona
Živi jeste spomenik.
Nju ti voli, nju ti grli,
Ona njemu sladi dan,
Ona bdije, ona blaži,
Kad na oči nede san.

Duždevica otca voli,
Čistu za njegov ima goj;
Za otca se Bogu moli
A i otac za rod svoj.

Kćerku svoju dužde pazi
Kô zenicu oka svog,
I želja mu skromna jeste,
Da ju čuva Višnji Bog.
Zalog mu je kćerka pravi,
Njegve gospe mili dar,
Iza žića, što mu dàde,
Da posveti njojzi mar.
Majka njena davno ode
U nebeski, divni dvor;
Kriepostnica ona bila,
U angjelski stupi kor.
A na duždu briga osta,
Da za svoju skrbi kćer,
I krieposti stazu dàde
I žića joj pravi smier . . .
Angjelina dievom posta
I ljepote divni čar,
A u srdcu njenu jeste
Čistoće joj pravi žar.

Kad li bilo nekog dana,
Venecije ratni brod
Neretvanskih sa obala
Uljego je u svoj svod.
A na brodu vojska bila,
Što mljetačku širi vlast,

A na brodu plien je bio,
Što vojvodi bio slast.
U Mljetke je sada došo
Neretvanski sužanj nov ;
Venecija sad mu dat će
Proti volji njemu krov.
Prokurator republike
Pun veselja on je sav,
Jerbo duždu evo javlja :
„Zasužnjen je Svetislav“.
Branimira sin je bana
Mljetački sad posto rob ;
Na plien dobar Mljetke svela
Silna, neka, čudna kob.

Vesel bio dužde stari,
Kadno čuo ovu viest.
Neretva je sad gotova,
Neće više dizat piest.
Odredio dužde odmah,
Da se dade sužnju stan,
I po volji, a uz pratnju
Neka hoda cieli dan.

Dužde reče — tako bilo.
Sužanj bio čil i zdrav ;
Po Mljetcima šetao se
Zorni, krasni Svetislav . . .

Gledalo je mnogo oko :
Njegov vitki, jaki struk,
Krasno lice, čilo tielo,
Gledao je rado puk.
Pa i mlada duždevica
Svadjala je oka gled,
A na sužnja liepa, mila,
Onim putem, kad bje red.
Iz prvine vrlo rado
Motrila je vitki stas ;
Poslje pako ćuvstvo ćudno
Šaputalo neki glas.
Kad ga vidje, ona drhtnu,
Milote je bio ćas,
I napokon ćuda evo
Vedre duće on joj spas.

Pitala je ćesto brata,
Kakov li je sužnja rod,
Neretvanskih sa obala,
Ćto je donô njihov brod.

Bratać joj je kazivao,
Otac da mu jeste ban,
Adriatskog uzduć mora
Doma njegov, da je stan.
Otac pako, da je dućman
Republici, da je bāt,

Jer Branimir Neretvanin
Dušom, tielom jest Hrvat . . .
S republikom, da se bije,
Da joj pravi silan kvar,
Da na moru sve on ništi,
Da joj daje krvni dar.
Sada evo Venecija
Ima njegovu nadu svu,
Zorna sina Svetislava,
Sad ga mogu, da ga stru.

Slušala je Angjelina,
Što joj sbori bratac mlad;
A u njenu, bolnom srdeu
Svijao se tuge jad.
Misli njene protkane su
Jednom mišlju samo sàd,
Da jadnica ona ima
Samo sužnja ona ràd . . .
Molila je zato otca,
Da na sužnja pazi bar,
Da se njemu u Mljetcima
Posvećuje veći mar.

Tako bilo. — Sužanj veću
Baš slobode dobi cien',
A što jošte većma bješe,
Angjelinin on bje plien.

Dušom cielom ona sniva
Tajnoviti neki san :
Svetislava da cieliva
Po vas cieli, božji dan.
Mlade duše južnom krvi
Uzplamtio u njoj plâm ;
Njena srdeca Svetislav je
Baš postao sveti hram . . .
Gledala je, da do njega
Ona dodje makar kad ;
Al što prije, to ti ona
U mislima želi rad.
Prela misli ; — snovala je,
Pomoć da joj ima rob,
Crnac mali — Afrikanac,
On zna šutit kano grob.

Često znala ona zaći
Gdje je bio dragi joj,
Kojno često mislio je
Na vrletni kraj bas svoj.
Vidio ju sužanj liepi —
Divnu kćerku duždevu ; —
A u mislim' obraćo je
Pamet svoju onda svu.
Divna mu je ona bila,
On je bio junak mlad,
I u njegovoj duši nasto
Tajinstveni neki sklad . . .

Rob mu znao često doniet
Angjeline srca rieč,
A ljubavi, da sađ njene
Nesme nikad on baš preć'.

Čudno bilo Svetislavu,
Duždeva ga ljubi kći,
A za njime Neretvanom,
Njena krvca burno vri.
Pa i u njem uzbukto je
Žarkog srдца žarčí plam ;
Duždevicu da on mladu
Na srdašcu ima sam.
Ali čudan trzaj srдца . . .
Duždevu da ljubi kćer,
Kojno rodnom, njegovu žalu
Nije čovjek, veće zvier.
Zar Mljetčanku da on voli,
Njoj da dade srдца dar,
Koje otac domu njegovu
Učinio silan kvar ? ! . . .
Ali srdce, srdce nezna,
Kojeg roda, da si sin
Ili Roman, ili Hrvat,
I' baš pravi Mljetčanin.
Kada ono žarko ljubi,
Ono nezna što je grieh,

Niti pazi, da na njega
Podrugljivi biva smieh.

Tako bilo, pa i ovdje
Svetislav je bio njen,
A za njome svakog dana
Skoro bio satrven.
Kad li evo nekog jutra,
Osvanuo poruk nov,
Pa ti hiti, hrlo hiti
Baš pod duždev moćni krov.
Viest kazuje, dužde drhće,
Spopala ga težka bol;
Uništila skoro ga je,
Tako silna bila tol.
Drugog dana Svetislav je
Krenuo na rodni žal;
A uz ljubav Angjeline
Prenieo ga morski val.
Ali jošter pre polazka,
Jedno drugom' dalo rieč:
On da će se poslje vratit
Niko ljubav neće preć'.

Od tog doba išlo vrieme,
Dužd je snovo mnogi snov:
Osvetit se Branimiru,
Uništit mu njegov krov ...

Često snovo u dvorani,
Razplito je misli roj,
Osvetit se Krešimiru:
Hrvat nesme biti svoj . . .

Pa i danas dužd je snovo ;
Snov mu bio sada znan :
Java sada mora biti,
A ne samo tihi san . . .
Izmučio dužd se evo
Kćerku k' sebi zove on,
Da ga blaži, melem lije,
Sviet mu ona vasion.
I gle čuda, ledni dužde
Kćerku prima vesel sav ;

Nju ti grli i cjeliva
Kano kakov mladać zdrav.
Ona njemu gladi lice,
Divotnica dieva ta,
Te se Bogu skromno moli,
Da očuva dužda zla.
A u sebi misli ona
Na vrletni drugi kraj,
Gdje joj dragi danke vodi
I sprovodi život taj.
U mislima o njem snuje,
Srdce njeno ćuti sve ;

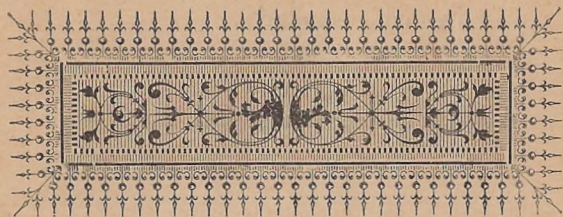
Jer Mljetčanin on baš hoće,
Da Hrvate sada stre.
A na dužda, pogled blagi
Često pao baš je njen;
Dužd je onda uživao,
Sav je bio zadivljen.

Tako danas Angjelina
Sladila je otcu dan,
A kad noćca mrka došla
Sanjala je čudan san.
Veneciju gledala je,
Kako tmurna leži sva,
Kako narod svuda moli:
„Občuvaj nas, Bože, zla!“ . . .
I najednom sa iztoka
Planu velik, silan kries,
Iza njega olujine
Evo uprav pravi bies.
Venecija i laguni
Uzbuniše sad se svi:
Nebo bukti, zemlja puca,
More evo čudno vri.
A napokon silne strave . . .
Velik tutanj, zemlje tries,
Sva se narav pobunila
Žarki eno neba kries.

I napokon tmuša prava,
Olujine silan vir,
Na suprotnom žalu pako
Nebo plavo, bajni mir, . . .
Sad se prenu . . . tare oči,
Ovlado ju silan strah ;
Groza hvata, tielo drhće,
Prestao joj skoro dah.
Ali ipak usta sbore,
Molitvicu neku tu :
„Svetislava, Bože, čuvaj
I ljubav mi njegovu!“ . . .

IV. PETAR KREŠIMIR.

U palači svojoj sjajnoj,
Što ju ima tvrđi Nin,
Velikaše sakupio
Stjepanov je mudri sin.
Okružen je svojtom svojom
Zaroliki, vedri kralj,
Svud divote i krasote,
Kraljevski je pravi sjaj.
Na prijestolju kralj sad sjedi,
Oko njega župan mnog'
I kraljevstva sinci vrli,
Štono štite kralja svog.
Komornik je i djed dvorski,
Dvorski sudac, peharnik,
Štitonoša, čovjek dičan,
Pa i mnogi uglednik.

I banovi gospodari,
Svaki jeste junak vrl;
Za svog kralja, otačbinu,
Drage volje svak bi mrl.

Svi su dićni, svi su slavni
Kraljevstva su silan štit,
Za svog kralja, otačbinu,
Ić' će svaki krvcu lit'.
Svim na čelu kralj odsieva,
Divan muž je, krasan lik ;
Kraljevstva je hrvatskoga
On baš prvi uglednik
Vedar kralj je danas silno,
Kazuje mu lica sjaj,
Razdragan je uprav sada,
Te se diže u čas taj.
„Velikaši kraljevstva mi,
Da ste zdravo, ovaj čas! . .
Od srдца Vas ja pozdravljam,
Čujte sada i moj glas! . .
Da ste zdravo, braćo moja,
U palači evo toj,
Poslje jada, težke borbe,
Hrvat jeste opet svoj. . . .
Lukava je Venecija
Dalmatinsku htjela hrid,

Al junačkog našeg mača,
Oćutila jeste brid.
Vi ste bili sokolovi
I mnogi Vas pravi div ;
Svaki Vas je silno prego,
Pa il' propo — osto živ.
Venecija svoju silu
I galija velik broj
S Candianom baš na čelu
Poslala je u taj boj.
Ali naša čvrsta snaga
I junačtva našeg jar
Oholoj je Veneciji
Načinio silan kvar
Samo šteta, silna šteta,
Štono pade junak prav,
Neretvanski dični bane
Krasni, zorni Svetislav.
Junak on je bio pravi,
A baš i Vi š njime svi,
Udariste kano lavi,
Kako krvca u Vam vri.
I baš čuda, sudba htjela
Proti njemu Candian ;
Navalio na Mljetčane
Neretvanski, dični ban.
Borio se kao junak,
Ta bio je pravi lav ;

Sa svojimi sokolovi
Borio se Svetislav.
Ali borba teška bješe,
Striele baca Candian,
Podupreo Svetislav je
I nastade smrtan san.
Obadva su dično pali,
Sasjekla ih mača brid,
Grob im pako jeste dala
Hrvatska baš kršna hrid.
Svetislava jako žalim,
A i drugi narod moj ;
Al si lice osvjetlaše,
Hrvat jeste sada svoj“ . . .

„Al uz tugu, radost evo
Mojim grudim daje čar ;
Jer Hrvati posvetiše
Otačbini veći mar.
Dalmacija jeste naša,
Svanuo nam novi dan ;
Gradovi nam viernost kažu,
Kako pade Candian.
Pa baš zato ja vas ročih,
Da vam kažem radost tu :
Ode Mljetčan baš posramljen,
Nemogu nas da sad stru.

Ali uz to evo sreće,
Štono blaži moju grud,
Zadar, Osor k' nam se kreće,
Uzaludan nebje trud.
Pa još uz to i otoci
Kao ovi: Krk i Rab
Jasno nama sad svjedoče,
Da nam uspjeh nebje slab . . .
Evo danas gospode mi,
Svako dobro, Bože, daj
Sa otoka i iz Zadra
Došli jesu u naš kraj.
Staru viernost oni kažu
Hrvatom će biti svak';
U hrvatskoj sjajnoj kruni,
Pa da budu svjetli trak“ . . .

„Ja ih primam drage volje,
Nek hrvatstva budu nit;
S našim rodnom, pa i domom
Latinac se mora slit' . . .
Ali druga jošte slava,
Došla sad je u taj čas:
Dužde ode, došo novi
Evo njegov sada glas.
Moli mir vam; jadno im je,
Satrla ih naša moć;

Naša slava širom svieta
Obasjana hoće poč'.

„A u miru“ dužde veli:
„Jedan drugom budi brat,
Sin Laguna i Rialta,
Kršne gore naš Hrvat.“

Liepo, krasno dužde veli
Mednih rieči on je pun;
Al istine žive, prave
Nema u njih baš ni trun.

Poznam lije ja te stare,
Pun ih jeste Markov trg;
Al poštenja, volje prave,
Nema niti naš baš hrg.

Teško im je, pa sad mole,
Umrie stari Candian,
Kad je čuo, da mu sinak
Jadan sniva smrtni san.

Venecija sad se smela,
Što otoci idu k' nam,
Pa se boji, da neosta
Venecija, gosa sam.

A ovamo — znam ih dobro —
Prekršit će oni mir,
Pa će š njima posla imat
Opet kralj Vam Krešimir“.

„Da nebude toga sada
Moj mi naum jeste čvrst,
Nek Mljetčanin baš osjeti
Silne pravde pravi prst.
Oni prvi na nas pako
Podigli su vojsku svu;
Htjeli jesu, da Hrvate
Sve do nogu, da nas strû.
Ali pravda snama bila
I previšnji sveti Bog,
Čuvao nas i branio
Kao otac sina svog. . . .
Venecija poručuje
I nudi nam sada mir; .
Al' ohola neka plati
Naše krvi jadni bir.
Zato evo ja Vas sabrah
U palači evo toj;
Veneciji što ću reći,
Čujte sada i glas moj:
Dalmacija nek je naša,
Pa i more naše sve,
A po tome čarnom moru
Hrvat ko svoj neka gre! . . .“

Tako reče kralj hrvatski
U dvorani bio mir.

„Na mnogaja“ — burno ču se —

„Živio kralj Krešimir! . . .“

A kad li se utišao

Burnog ćuvstva silni vir,

U dvorani opet nasta

Tajinstveni neki mir.

I nut evo ćovjek stupa

Po njem pao mraz je sied ;

Silno tielo, milo oko,

Obraz mu je samo blied.

Junak to je — Neretvanin,

Svetislav mu bio sin ;

Jadnu žalost doćuo je,

Kak' se zbio grozni ćin.

Podnoćžu se kraljevskome

Priblićžio starac sied

I oćiju svojih milih

Upravio tućan gled.

„Svjetla kruno, kralju dićni,

Ota dićna jesi sin ;

Ćuj i mene, gospodaru,

Pomogo ti boćži sin !“ . . .

Krv si naća, naće krvi

Odvjetak bać jesi Ti,

Za Te ćemo u boj svaki

Uviek rado ići mi.

Ti nam reće Venecija,

Da sad traći ona mir ;

Jadna guja osvetnica
Neka plati krvni bir.
Dost je ona našu braću
Progonila mnogi čas ;
Mnogom glava otišla je
I zamro mu živi glas“ . . .

„Za mojih se sjećam dana,
Neretvanski ja bjeh ban ;
Al' najednom i nama je
Osvanuo crni dan.
Venecija baš na moru,
Zakvačila ljuto nas ;
Gnjela nas je kao guja
Jedva dodje nama spas.
I taj spas je Višnji dao,
Olujine došo šir ;
Zabibalo bilo more
I nastao grozan vir.
„A mi ljudi, baš ko ljudi,
Gledaj brže kraju svom,
Da junačkim, našim grud'ma
Zaštitimo mili dom,
Al nas malo domu došlo,
Jadan nam je bio put,
Što od mača nije palo,
Uništio vihar ljut

Banovinu moju slavnu
Obavio oblak gust;
Mnogi junak tam je pao,
Domak mnogi osto pust.
Pa i mene snašla tuga,
Opustio i moj dom;
Baš na putu brat mi pao,
Kad se vraćo bratu svom.
Jadan ostah ja bez brata,
U srđeu mi bio jed;
Moja nada, moja sreća,
Još mi bio otac sied.
On je kuko, a za sinom,
Kano sinji kaki rob,
Al njegovim bolim' lieka
Dao tad je hladni grob . . .
Sahranio ja sam otea,
A u našu tvrdu hrid,
I želio da Mljetćanin
Ćuti moga maća brid“.
„Višeput sam čarnim morem
Upravio vesla hod;
Mnogi Mljetćan grob je našo,
Stro sam mnogi jaki brod.
Veneciji gospi silnoj
Ja sam bio silan strah;
Na me ona vojsku slala,
Ja ju stukô svaki mah.

Ali jednom bje nezgode,
Pozvo mene Stjepan kralj ;
Ja otišo, — ah strahote !
Došo Mljetčan kano malj.
Neretvu je opustio,
Grozan bio njegov čin ;
Al' groznije za me bilo
U robstvo mi pao sin.
Mladac zoran, divan sokol,
Sin moj bio Svetislav ;
U naponu svoje snage
Borio se kano lav.“

„Smijala se Venecija,
Plien je u nje bio nov,
A u mojoj jadnoj glavi
Radjao se mnogi snov.
Prokleo sam sama sebe,
Pa i biedni život taj
I želio, da čim prije
Baš i njemu bude kraj.
Tražio sam sina svoga,
Za njeg ja bi dao krv ;
Venecija smijala se,
Mislila je sad sam crv.
Al se ona prevarila,
Osvetit se bi mi cilj,

Rada moga, mojih čina
Krvna jeste bila zbilj' . . .
Sa svojima ja sam ljudma
Progonio svaki dan,
Vierne sluge republike
K djavlu slao baš je ban.
I nut sreće; — na Adriji
Silne bure bio bies,
I gromova, striela božjih
Tutnjao je gromni tries.
A nut stražar dojavio,
Ladju nosi morski val,
A na ladji, da se vije
Svetog Marka stieg baš mal . . .
Pohitismo — udarismo,
Dobio sam čudan plien,
Niti suhog zlata mjeru,
Nebi dao ja za cien'.
Sam mi Bog je plien taj poslo,
Mladi bio Candian.
Ja sam kliko, nisam znao,
Jeli java, il je san.
Al je bila prava sbilja,
Duždev sinak rob bje moj;
Evo ciene sin Svetislav
Zagrlit će kraj baš svoj . . .
Tako bilo; izmienismo,
Svakomu se vrati sin.

Lukava je „Signorija“
Zasnovala strašan čin.
I vi znate, boriste se,
Strašan bio taj je rat,
Al u njem me tuga snadje
Veća, već kad pade brat.
Slušao sam, ah strahote!
Gdje mi sina ubi mač,
Al' na oko ipak nije
Došao mi jadni plač.
Branimir sam, Neretvanin,
Na suzama ja sam škrt ;
Mnogo puta, ja sam gledao,
Kako hara ota smrt.
A nad truplom moga sina,
Zavlado je sa mnom mrak ;
Tek kad k sebi ja sam došo,
Sinuo mi želje trak.
A ta želja jeste ova :
Neka štrepi Mljetčan škrt,
Venecija neka drhée,
Nju se ima sada strt.“
Evo kralju, gospodaru,
I ja rekoh svoju sad ;
Neka drhée, štrepi Mljetčan,
To bi sada jako rad.
Ti sad reci, čini svoje,
Kano sudac vrlo strog,

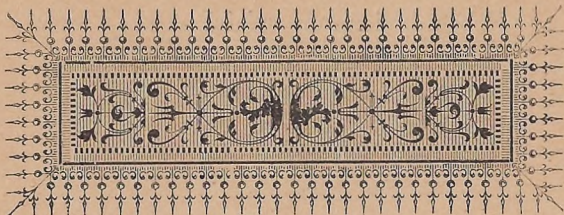
A da dično svršiš djelo :
Pomogo ti Gospod Bog!“ . . .

Na te rieči bana sieda,
Uzdigo se kralj baš sam :
„Dobro reče, Branimire,
„Čuvao te božji hram!“ . . .
I ja znadem ljude ote,
Vidjo sam ih mnogo put,
Kako lažu, oči mažu,
Pa i ljubiti znadu skut.
Al' u srceu otrov, strielu
Nosi Mljetčan skoro viek ;
Pridvoran je, lagan samo
Mastnog posla kad je tæk.
Sad su naši, sad su slabi ;
Jerbo oni mole mir,
A uvjete toga mira
Reć ću ja im Krešimir.
Dalmacija nek je naša
I Adrije morski put ;
A plovitbe po tom moru,
Nek nam plate dának krut.
Svaki Hrvat nek slobodno
Po svom moru ide grest' ;
Jer slobode, ciena krvi,
To sad ona njegva jest . . .

Āek valovi širom svieta
Tajnoviti nose poj,
I nek svieta sada kažu :
Hrvat jeste opet svoj !“ . .

V. VIEST.

Viest je tužna Mljetkom došla,
Na Adriji što se sbi,
Kako pade duždev sinak
I junaci drugi svi.
Kako pade nada otea,
I potučen, kak' bje lav ;
Kako vodja, smion vodja
Pade junak, jak i zdrav.

Na Markovu trgu evo
Patricija silan sbor ;
Jedni niču, drugi viču
Velik ih je rogobor.
Duždevu se domu kreću,
Da im kaže dužde sam ;
Al je jadan dužde sada,
Već što čovjek, više kâm.

Viest je tužna njega snašla,
Kô iz vedra neba grom,
Kako doču sin da pade,
Da je mrtav otcu svom.
Al i ciena sina njegva,
Nebje k slavi pravi most ;
Jer lagunskim sad obalam
Bit će Hrvat često gost.
Narod više ; patriciji
Izgubiše skoro sviest ;
Al na viku, čuda evo,
Već se diže grozna piest.

Dužd je tužan, siedih vlasi
Sedja mu je svaka nit ;
Tugu silnu iz očiju
Možeš njemu sada štit'.
A na trgu narod više,
Da se njemu kaže čin,
Da se znade, pa i čuje,
Kako pade duždev sin . . .
Grozna čama dužda hvata,
Pred očima njemu mrak ;
Ali nade, evo njemu
Sinuo je mali trak.
U dvoranu zlatnu stupa,
Mozaik gdje jeste pod

I dragulji, suhim zlatom
Izvezen je čarni svod.
Na dušek se dužde spusti,
Dozvaio si bio kćer,
Pa sad pako prisluškivo,
Otvara l' se zida dver.
U njezinu htjede krilu,
Da zatomi težki jad ;
Od nje htjede spasa imat
Kô od hljeba jaki glad.
Njoj prokazat morao je,
Da joj pade mili brat,
Čijem ona zagrljaju
Radova se tolkokrat.

Čeka jadan jedinicu,
Angjeio mu ona blag,
Biser, zlato i dragulji,
Zalog mu je ona drag
Došla zorna duždevica,
Al joj težak bio put
Do dvorane ove zlatne
Mučila ju neka slut.
Čula jeste viku tamo,
Jad joj kazo njihov rob,
Na hrvatskoj, da na hridi
Mnogi Mljetčan našo grob

U dvoranu ona ušla,
Štono bila pravi raj;
Ali danas, čuda evo,
Za nju bila težki vaj.
Na dušek u dužda našla,
Čekao ju otac joj;
U duždevoj glavi pako
Preo se je misli roj.

Otcu svome duždevica
Približila svoj je hod
I do oca ona sjela
Na prostrti kožom pod.
Očijuh je ona svojih
Na oca si svela gled;
Ali dužde danas jako
U licu je bio bled . . .
Htjede sborit . . . promišlja se,
Gleda kćerku svoju tuj;
Iz očijuh njegovih ona
Čita jasno težku nuj.
„Draga kćerko, zlato moje,
Moga žića ti si raj,
Ti si sreća — nada moja,
Ti si sve mi u čas taj.
Gorka sudba ona htjede,
Da se sbude krvni čin,

Na plavetnoj da Adriji,
Da mi život svrši sin. . . .
Slušaj, kćeri, moram reći,
Nesmem kriti više tog:
Hrvat brata tvoga smaknu,
Ubio ga živi Bog! . . .
Brat ti pade kao junak,
Republici dao krv;
Al' mu jadno, jaoh tielo,
Gdjegod možda jeste strv.
Nek je pao, pade dično,
Venecije bio bat;
Al' i onaj prekomorski
Platio je znani svat.
Kako doćuh, pade slavno,
Borio se kao lav;
Al' i on je život smako,
Od njeg pade Svetislav.“

Na te rieči kćerka ciknu,
Ko ranjena skoči zvier,
I za tili časak bila
Dvorane baš širom dver.
Dužd se snebi, što to bješe,
Da mu tako ciknu sad;
Mislio je, da za bratom,
Jeknu ona iznenad.

Dužde brže iz dvorane,
Da za kćerju podje sam ;
Ali čudne eno vike
Pod prozorom njegovim tam.
I već evo crnac mali
Duždu nosi novu viest,
Venecije ljudi sila,
U zrak da sad diže piest.
I najavit da je došo,
Patricija nekih sbor,
Koji poklon duždu kažu,
Pa sad mole dogovor.

Dužd ih prima ; viećat staše,
Kad li došla nova viest ;
Duždom ona potresla je,
Izgubio odmah sviest.
Čudna viest je nujna bila,
Venecijom, što se ču,
Da u „Kanal grande“ skoči
Duždevica sada, nu.

Kako čula, što se zbililo,
Sjegnula joj njena krv,
A u glavi pa i umu
Čudnih misli bio vrv.
Jedna miso drugu tukla,
Ali jedna ote sve:

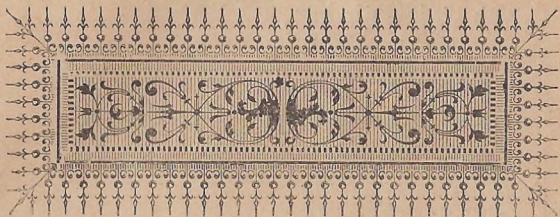
Svetislava dragog njena
Rodjen brat joj, on ga strè.
On ga smaknu, — pade i on,
Sestri svojoj zada jad.
Tuga, čemer i nevolja
Zahvatiše život mlad.
Ta života za nju nema,
Kad joj pade dragi njen ;
Niti sladki život više
Za nju nema niku cien'.
Iz dvorane ona zlatne
Izletila kano vir,
I plavetnom moru nju je
Težke glave zvaó hir.
Sva baš sdvojna, a u glavi
Za nju nasto časak mrk ;
I za malo silnog svieta
Velika je bila strk'.
Dok je prva pomoć došla,
Žrtvu ima ladna smrt ;
A dušica, čista njena
Oblietala božji vrt.
Tielo njeno izvadiše,
Počinak je dao žal ;
Zadnje rieči, čistu ljubav
Zatomio morski val.

U palaču siedog dužda
Nose njegovu mrtvu kćer ;
Na odar ju položilo,
Pram iztoku dalo smier . . .
Kad je dužde k' sebi došo
Grozan bio njegov gled ;
U srdeu mu jošte veći
Na Hrvate bio jeđ.
Groznim glasom dužde ruknu
Kô ranjeni težko lav ;
Težkim dahom dužde huknu :
„Jeli to sad udar prav?!“ . . .
„Venecijo, gospo mora,
Što si sada evo nù,
Da ti tvoja kćerka dala
Vodju onim, da nas stru.
Oh! Hicelo, nesretnice,
Kakov tvoj bje ono rãd ;
Radi tebe otišo je
Moje duše divni sklãd.
A sad evo još i tuge ;
Mrtvo sve mi ; — mrtav sin,
Mrtva kći mi, biser moj je,
Strašan to je! — grozan čin.
Ah! prokletstva nek'na krvi
Hiceline bude žig ;
Nek nevolja težka hara,
Tà, na svaki božji mig.

Nek joj sinak bez odvetka
Sad ostavi pri stol pust,
Tuge velo nek zavije
Kraljevine oblak gust!“ . . .
Dužde reče, pa na tielo
Svoje kćeri spusti gled;
Ali ono divno čedo,
Sad je hladno — pravi led.
Duždu srdce tuga para
Ko bujice silni slap;
Dužde ruknu, dužde muknu,
Udarila ga je kap.
Mrtav dužde sada leži
U dvorani zlatnoj toj;
Ali lice ko da reži:
„Hrvat nesme biti svoj!“ . . .

VI. OPIELO.

Na kninskome polju i dičnom
Danas vidiš silan sjaj,
Al iz toga silnog sjaja
Razabireš jad i vaj.
Žalobna je zemlja danas,
Turoban je svaki kraj,
Jerbo kralja Krešimira
Zakapaju u čas taj.

Velebna je divna crkva,
Svetog Stipe to je hram,
Gdje hrvatskih vladalaca
Leže kosti, leži prâm.
Samostanci sluge božje

Čuvaju taj sveti dom,
Gdje ostanci vladalaca
Na spomen su rodu svom.
Oni bdiju, Bogu služe,
Kraljevâ je zavjet to,
Da se milost na nje saspe
I odstrani svako zlo.
Zavjet oni vierno drže,
I poštuju spomen svet;
Vladalaca raku kažu,
Kad pohodi nju naš sviet. . . .
A i drugče svakog dana
Službu čine svoju svi,
Pa se mole, Boga prose,
Da ih čuva zalâ zlih.
A kad kojoj krunskoj glavi
Smrtni dodje zadnji čas,
U raku ga tad polažu,
I tad mole svi u glas.
Njim na čelu biskup stoji
Hrvatske je majke sin,
Hrvatski je biskup pravi,
Sielo mu je drevni Knin.

I danas ih crkva puna
Veće bliešti žrtvenik,

A na odar kralja meću,
Zadnji to mu spomenik.
Krešimiru, dičnom kralju
Pjevaju sad zadnji poj :
„Milostiv mu, Bože budi!
Primi dušu u raj svoj!“ . . .

Opojalo bilo kralja,
I nut vitez stupi crn,
Štitonoša, čovjek dičan,
Štit mu danas bio krn.
Pokleknuo pred odarjem,
Uzdigo je krni štit,
Gospodi se poklonio
I uzeo suze lit'.
A kroz suze besjeda mu
Crkvom jedna ori or,
Poniknuo nikom evo
I kraljevski čitav dvor.
„Crna sudbo, što uradi?
Svaki nas je evo strt,
Jere kralja, dičnog kralja
Uhvatila jedna smrt.
Slavan bio na svih stranah
Gospod njemu dao raj,
Sve ga znalo, volilo ga
Njemu svaki znan bje kraj! . . .

Kraljevinu našu dičnu
Proslavio bješe on ;
Mudar vladar, strogi sudac,
Vodja bješe presmion.
I na moru i na kopnu
Hrvat jeste sada jak,
I slobode evo njemu
Svuda blista jasni trak.
Hrvat svoj je ; Gospod dao,
U zemlji je svuda mir,
I na moru i gradovih,
Sve uradi Krešimir . . .
Vječnu pamjat, vječni pokoj,
Gospode mu, Bože daj,
Da mu čista, vedra duša
Što pre udje u tvoj raj !“ . . .

I nut reče štitonoša,
Tugom jeknu crkva sva :
„Mirno spavaj, vječni pokoj,
Čuvao ga Gospod zla!“ ..

Svršeno je. Narod plače
Ljubimac mu mrtav sav ;
Roda svoga dika bio,
Hrvatski je bio lav.
Jeknu zvona, a na počast

Poniknulo nikom sve;
Molitvicu tiho šapću:
„Gledaj, Bože, gledaj gle“ ...
Al' na jednom vjetrić dunu,
Milovidan to bje hvoj,
Zemljom glase on sad nosi:
„Hrvat jeste i sad svoj!“ ...

